

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
PODSEKRETARZ STANU

ABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 4.09.17
nr 46/14 podpis [signature]

Warszawa, dnia 1 września 2017 r.

DL-V-052-21/17

BM-1-052-1022/17

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 5.09.2017
nr 4726 podpis [signature]

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na oświadczenie złożone na 46. posiedzeniu Senatu w dniu 27 lipca 2017 r. przez pana senatora Antoniego Szymańskiego dotyczące możliwości wystąpienia wspólników ze spółek kapitałowych oraz ewentualnego podjęcia prac legislacyjnych w celu wprowadzenia mechanizmów umożliwiających wystąpienie wspólnika ze spółki, uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Przepisy Kodeksu spółek handlowych istotnie nie przewidują wprost możliwości wystąpienia ze spółki kapitałowej, w odróżnieniu od spółek osobowych, w których możliwość wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika jest wyrażona w przepisach, a w niektórych przypadkach stanowi wręcz przesłankę rozwiązania spółki. Ustawodawca, tworząc przepisy Kodeksu spółek handlowych, konsekwentnie nie przewidział możliwości wypowiedzenia umowy spółki w spółkach kapitałowych. Z analizy przepisów Kodeksu można wyprowadzić nawet bardziej ogólny wniosek, że im więcej w określonym typie spółki elementów kapitałowych, tym bardziej ograniczone uprawnienia do wystąpienia ze spółki przez jej wspólnika. Należy bowiem zauważyć, że o ile, jak wskazano wyżej, uprawnienie do wypowiedzenia umowy spółki w spółkach osobowych, poza spółką komandytowo – akcyjną, jest zagwarantowanym ustawą uprawnieniem wspólnika, o tyle w przypadku spółki komandytowo – akcyjnej, która jest spółką osobową o wielu cechach spółki kapitałowej, uprawnienie takie jest zastrzeżone tylko dla komplementariusza i tylko w przypadku, gdy statut spółki tak stanowi (art. 149 § 1 ksh).

W piśmiennictwie wskazuje się, że dopuszczalne możliwości wystąpienia wspólnika ze spółki kapitałowej to:

1. możliwość żądania przez akcjonariusza wykupienia jego akcji w przypadku, gdy sprzeciwia się on istotnej zmianie przedmiotu działalności spółki (art. 416 § 4 ksh),

2. możliwość żądania przez akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących nie więcej niż 5% kapitału zakładowego wykupienia ich akcji w razie zgłoszenia przez nich żądania podjęcia uchwały o przymusowym odkupie akcji w porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia (art. 418¹ § 1 ksh),

3. możliwość żądania przez wspólnika wykupienia jego akcji lub udziałów w razie łączenia spółek (art. 516 § 3 ksh) oraz w razie transgranicznego łączenia spółek (art. 516¹¹ ksh),

4. możliwość żądania przez wspólnika wykupienia akcji lub udziałów zgłoszone wraz z zastrzeżeniami do planu podziału spółki (art. 541 § 5 ksh),

5. możliwość żądania przez wspólnika, który nie złożył oświadczenia w sprawie uczestnictwa w spółce przekształcanej, wypłaty wartości posiadanych przez niego udziałów lub akcji (art. 565 § 1 ksh).

W orzecznictwie wyrażono ponadto pogląd, że dopuszczalne jest wypowiedzenie umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli zostało przewidziane w umowie spółki (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 kwietnia 2000 r., I ACa 1175/99, Prawo Gospodarcze, nr 1 z 2002 r.) Również w piśmiennictwie pojawił się – odosobniony – pogląd wskazujący na możliwość wystąpienia wspólnika ze spółki na podstawie art. 365¹ Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym zobowiązanie bezterminowe o charakterze ciągłym wygasa po wypowiedzeniu przez dłużnika lub wierzyciela z zachowaniem terminów umownych, ustawowych lub zwyczajowych, a w razie braku takich terminów niezwłocznie po wypowiedzeniu. Argumentacja za możliwością wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika na podstawie tego przepisu opiera się na zobowiązaniowym charakterze stosunku prawnego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

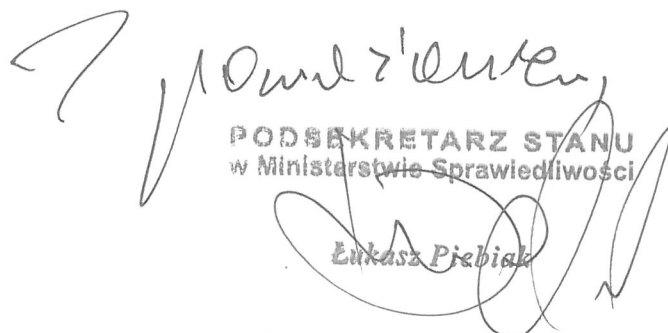
Ostatnie z wymienionych poglądów budzą jednak wątpliwości. Spółki kapitałowe powinny być rozpatrywane nie tylko w aspekcie zobowiązaniowym, ale również w aspekcie korporacyjnym. Należy bowiem pamiętać, że w wyniku zawiązania spółki dochodzi nie tylko do związania wspólników obowiązkiem określonych świadczeń na rzecz spółki, ale również do powstania osoby prawnej, której byt uwarunkowany jest istnieniem składu osobowego wspólników czy akcjonariuszy. Na osobach, którym przysługują prawa udziałowe w spółce, ciąży bowiem obowiązek czynnego współdziałania w sprawach związanych z działalnością spółki, polegający co najmniej na uczestnictwie w organach stanowiących (zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu).

Dostrzegając istniejące ograniczenia w możliwości wystąpienia ze spółki kapitałowej i trudności, jakie mogą wynikać z tego dla wspólników w sytuacji istniejącego w spółce konfliktu, nie można przy analizie przedmiotowego zagadnienia pomijać zasadniczego celu, jaki przyświeca wykluczającej wystąpienie wspólnika ze spółki regulacji kodeksowej, którą jest potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Wprowadzenie możliwości wystąpienia wspólnika lub akcjonariusza ze spółki, np. na zasadzie wypowiedzenia umowy spółki wraz z upływem określonego terminu, mogłoby umożliwić wspólnikom „porzucanie” spółek. Spółka, z której wystąpiliby wszyscy wspólnicy stałaby się spółką, w stosunku do której utrudniona lub wręcz uniemożliwiona stałaby się egzekucja obowiązków wynikających z przepisów prawa. Stanowiłoby to istotne zagrożenie dla bezpieczeństwa obrotu, czemu należy przeciwdziałać.

Jednocześnie należy zauważyć, że zabezpieczeniem drogi do opuszczenia przez wspólnika spółki w sytuacji konfliktu może być wprowadzenie do umowy spółki odpowiedniego postanowienia umożliwiającego automatyczne umorzenie udziałów na podstawie art. 199 Kodeksu spółek handlowych. Zgodnie z tym przepisem umowa spółki może stanowić, że udział ulega umorzeniu w razie ziszczenia się określonego zdarzenia bez powzięcia uchwały zgromadzenia wspólników. Ten rodzaj umorzenia udziałów (określany w doktrynie jako „umorzenie automatyczne”) daje wspólnikowi możliwość pozbycia się udziałów w przypadku zmiany kondycji spółki, bądź zaistnienia relacji między wspólnikami, które mogą prowadzić do podejmowania w spółce decyzji, które mogą być niekorzystne z punktu widzenia interesów danego wspólnika. Oczywiście taka możliwość musi być przewidziana w umowie spółki, a zdarzenie, skutkiem którego ma być automatyczne umorzenie udziałów, musi być precyzyjnie określone, np. jako nieakceptowana przez wspólnika zmiana przedmiotu działalności spółki albo gdy wspólnik nie wyraża zgody na podwyższenie kapitału zakładowego. Analogiczna regulacja dla spółki akcyjnej przewidziana jest w art. 359 § 6 Ksh.

Należy zatem uznać, że ustawodawca, mając na względzie z jednej strony wartość w postaci bezpieczeństwa obrotu, z drugiej – ochronę interesów wspólnika, który nie zawsze będzie mógł w prosty sposób wycofać się ze spółki w drodze zbycia udziałów ze względu na brak nabywcy, zapewnia odpowiednie instrumenty prawne zarówno po stronie spółki – przyznając priorytet stabilności składu osobowego, jak i po stronie wspólników – dając im możliwość skonstruowania umowy spółki w sposób odpowiadający ich potrzebom.

Biorąc powyższe pod uwagę, wprowadzenie innych rozwiązań i mechanizmów umożliwiających wystąpienie wspólnika ze spółki nie jest obecnie rozważane.

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Łukasz Piebials

